

Tema a 8-a:

Stăpânirea omului asupra creației. Munca. Ecologia

Dumnezeu îi acordă omului stăpânirea asupra lumii și îi poruncește să și-o exercite. Protecția mediului este o obligație morală care revine fiecărui individ și întregii umanități. Ecologia este unul dintre domeniile în care dialogul dintre creștini și adepții altor religii este deosebit de important pentru a stabili o cooperare.

06.07.2024

Cuprins

1. Dumnezeu îi dă omului
capacitatea de a stăpâni creația
materială

2. Imaginea lui Dumnezeu în om,
baza stăpânirii

3. Munca în planul lui Dumnezeu

4. Ecologie. Stăpânirea omului și
valoarea naturii

Bibliografie

.....

**1. Dumnezeu îi dă omului
capacitatea de a stăpâni creația
materială**

Conform relatării din *Geneza*, Dumnezeu creează bărbatul și femeia și îi cheamă să participe la realizarea planului său de creație. Această chemare se manifestă prin faptul că Dumnezeu îi acordă omului stăpânirea asupra lumii și îi poruncește să o exercite.

Acordarea acestei misiuni este exprimată în special în trei texte din *Geneză*:

„Dumnezeu a zis: «Să facem pe om după chipul nostru, după asemănarea noastră. Să stăpânească peste peștii mării, peste păsările cerului, peste vite, peste toate animalele sălbatice și peste orice târâtoare care se târăște pe pământ»” (Gen 1,26).

„Și Dumnezeu i-a binecuvântat și le-a zis: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și supuneți-l; stăpâniți peste peștii mării, peste păsările

cerului și peste toate târâtoarele care se târăsc pe pământ»” (Gen 1,28).

„Domnul Dumnezeu a luat pe om și l-a așezat în grădina Edenului ca să o lucreze și să o păzească” (Gen 2,15).

Dumnezeu îi acordă omului puterea de a participa în mod inteligent și liber la desăvârșirea armoniei creației pentru binele său și al semenilor săi ^[1]: îi face pe aceștia colaboratori ai săi.

Planul divin inițial a fost ca omul, trăind în armonie cu Dumnezeu, cu ceilalți și cu lumea ^[2], să orienteze nu numai persoana sa, ci și întregul univers către Creator, astfel încât creația să dea slavă lui Dumnezeu prin om ^[3].

„Creația este făcută în vederea *Sabatului* și, prin urmare, a cultului și adorării lui Dumnezeu. Adorația este înscrisă în ordinea creației (cf. Gen 1,14)” ^[4].

Stăpânirea, care se extinde la întreaga lume vizibilă, la toate resursele pe care le conține pământul și pe care omul le poate descoperi prin activitatea sa ^[5], este dată tuturor oamenilor și popoarelor. De aici se pot trage următoarele consecințe:

a) *Proprietatea absolută* a pământului aparține lui Dumnezeu: „Al Domnului este pământul și tot ce-l umple, pământul și toți locuitorii lui” (Ps 24,1) ^[6]. Omul trebuie să se considere pe sine însuși doar ca administrator al unui bun.

b) Natura nu este ceva care nu are un proprietar, ci este patrimoniul omului. Prin urmare, utilizarea ei trebuie să fie în beneficiul tuturor ^[7].

c) Omul „trebuie să considere lucrurile exterioare pe care le posedă de drept, nu numai ca fiind ale sale, ci și ca fiind comune, în sensul că ele

trebuie să aducă folos nu numai lui, ci și celorlalți” [8].

2. Imaginea lui Dumnezeu în om, baza stăpânirii

Omul, în dimensiunea sa corporală, are o anumită afinitate cu celelalte creaturi. Dar, în dimensiunea sa spirituală, el are o adevărată asemănare cu Dumnezeu, pentru că este creat după chipul și asemănarea Sa și i s-a promis nemurirea.

Imaginea lui Dumnezeu în om este fundamentul puterii sale asupra creației:

„Omul este chipul lui Dumnezeu, printre alte motive, datorită mandatului primit de la Creatorul său de a supune și de a domina pământul. În îndeplinirea acestui mandat, omul, fiecare ființă umană, reflectă însăși acțiunea Creatorului universului” [9].

Calitatea de a fi imagine a lui Dumnezeu îi indică omului și *modalitatea de a-și exercita stăpânirea*: el trebuie să subordoneze posesia, stăpânirea și folosirea lucrurilor asemănării divine și vocației sale la nemurire ^[10] .

„Sarcina este de a «domina» celelalte creaturi, de a «cultiva grădina»; dar aceasta trebuie să se facă în cadrul ascultării de legea divină și, în consecință, în respectul față de imaginea primită, temelia clară a puterii de stăpânire, acordată pentru a o desăvârși” ^[11] .

Ca imagine a lui Dumnezeu, omul participă la Înțelepciunea și Suveranitatea Sa asupra lumii ^[12] . Și tocmai de aceea, el trebuie să se adreseze *pământului cu aceeași atitudine ca și Creatorul*, care nu este doar Omnipotență, ci și Providență iubitoare. În consecință, omul trebuie să acționeze pe pământ „cu

sfințenie și dreptate (...) cu corectitudine” (Înțelepciunea 9, 3), cu înțelepciune și iubire ^[13], „ca un «stăpân» și «custode» inteligent și nobil, și nu ca un «exploatare» neînfrânat” ^[14]. În acest fel, prin intermediul omului, providența lui Dumnezeu asupra lumii devine vizibilă și eficientă.

Omul primește misiunea asupra lumii *pentru a o desăvârși, nu pentru a o distruge*; pentru a o transforma nu în haos, „ci într-o locuință frumoasă în care totul este respectat” ^[15]. Această capacitate a omului nu este o putere absolută, care aparține doar lui Dumnezeu, și cu atât mai puțin o putere despotică, de a „folosi și abuza” sau de a dispune de lucruri după bunul plac ^[16].

„Este adevărat că omul a primit de la Dumnezeu însuși sarcina de a «domina» lucrurile create și de a «cultiva grădina» lumii; dar aceasta

este o sarcină pe care omul trebuie să o îndeplinească cu respect față de imaginea divină primită și, prin urmare, cu inteligență și cu iubire: el trebuie să se simtă responsabil pentru darurile pe care Dumnezeu i le-a dat și i le dăruiește continuu” ^[17].

Funcția asupra lumii își găsește o expresie adecvată în conceptul de *administrație* ^[18]. Omul primește darul naturii vizibile pentru a-l administra în vederea propriei perfecțiuni și a perfecțiunii semenilor săi ^[19].

3. Munca în planul lui Dumnezeu

Porunca asupra lumii, de a cultiva și de a îngriji pământul, se realizează prin *muncă*. Munca nu este impusă omului, prin urmare, ca o consecință a păcatului original, ci face parte din planul lui Dumnezeu de la început:

„De la începutul creației sale, omul – nu inventez acest lucru – a trebuit să

muncească. Este suficient să deschidem Sfânta Biblie la primele pagini și acolo citim că – înainte ca păcatul să intre în umanitate și, cu el, ca o consecință a acestei infracțiuni, moartea, greutățile și nenorocirile (cf. Rom 5,12) – Dumnezeu l-a format pe Adam din lutul pământului și a creat pentru el și pentru urmașii săi această lume frumoasă, *ut operaretur et custodiret illum* (Gen 2,15), pentru ca el să o lucreze și să o păzească.

„Trebuie să fim convinși, așadar, că munca este o realitate minunată, care ni se impune ca o lege inexorabilă, la care suntem cu toții, într-un fel sau altul, supuși, chiar dacă unii încearcă să se scutească de ea. Învățați bine acest lucru: această obligație nu a apărut ca o urmare a păcatului original și nici nu este o constatare a timpurilor moderne. Ea este un mijloc necesar pe care Dumnezeu ni-l încredințează aici pe pământ, prelungindu-ne zilele și

făcându-ne părtași la puterea sa creatoare, pentru ca noi să ne câștigăm traiul și în același timp să culegem *roade pentru viața veșnică* (In 4,36): *omul s-a născut pentru a munci, așa cum păsările se nasc pentru a zbura* (Jb 5,7)” ^[20] ____.

Atunci când omul, „prin munca mâinilor sale sau cu ajutorul mijloacelor tehnice, cultivă pământul pentru ca acesta să dea roade și să devină o locuință demnă de întreaga familie umană ^[21]”, în același timp asigurându-și propria hrană și cea a familiei sale, el aduce un serviciu societății; el colaborează în mod personal cu Dumnezeu pentru ca lucrarea sa să se dezvolte și să se desăvârșească, pentru ca planurile Sale în istorie să se împlinească, și astfel se desăvârșește și pe sine însuși ^[22] ____.

Dimensiunea socială a persoanei înseamnă că suntem în mod necesar

interconectați și, prin urmare, avem nevoie unii de alții. Într-un anumit sens, această realitate este o expresie a faptului de a fi chipul lui Dumnezeu, o comunitate de persoane care împărtășesc binele suprem. În mod similar, prin muncă și slujire, omul face prezentă grija lui Dumnezeu pentru fiecare persoană și, de asemenea, primește grija lui Dumnezeu prin munca și slujirea celorlalți.

4. Ecologie. Stăpânirea omului și valoarea naturii

Termenul „ecologie” (din grecescul *oikía*: casă) se aplică mai ales *relației omului cu natura*.

În ultimele decenii, învățăturile Bisericii cu privire la chestiunea ecologică au fost abundente ^[23]. Fără a intra în soluții concrete, care nu sunt de competența ei, ea oferă orientări importante, care constituie

un ghid indispensabil pentru relația persoanei cu lumea.

Natura în slujba persoanei umane

Natura are o valoare obiectivă, dar nu o valoare absolută. Darul pământului a fost dat omului pentru ca acesta să fie în slujba omului și, împreună cu el, să-l glorifice pe Dumnezeu.

În acest fel, natura participă la vocația de slujire pe care o are și omul ^[24].

„Orice formă de viață trebuie respectată, îngrijită și iubită cu adevărat ca o creație a aceluiași Domn Dumnezeu care a creat tot ceea ce este "bun". Dar tocmai valoarea deosebită a vieții umane ne îndeamnă, ba chiar ne obligă, să examinăm cu atenție modul în care folosim celelalte specii create ^[25].

Prin urmare, pentru a proteja natura, „*problema decisivă* — spune Benedict al XVI-lea —, *este capacitatea morală generală a societății*. Dacă nu este respectat dreptul la viață și la moarte naturală, dacă concepția, gestația și nașterea omului devin artificiale, dacă embrionii umani sunt sacrificați pentru cercetare, conștiința comună sfârșește prin a pierde conceptul de ecologie umană și prin urmare de ecologie ambientală. Este o contradicție să ceri noilor generații să respecte mediul natural când educația și legile nu le ajută să se respecte pe ele însele” ^[26].

Viața altor ființe are, de asemenea, o mare valoare, dar nu este o valoare opusă celei a persoanei umane; dimpotrivă, valoarea vieții animalelor și a plantelor dobândește întregul său sens dacă este pusă în raport cu viața persoanei umane. Francisc atrage atenția asupra

incoerenței evidente de a opune cele două valori:

„Uneori se observă o obsesie de a nega orice preeminență persoanei umane și se duce o luptă pentru alte specii pe care nu le dezvoltăm pentru a apăra o demnitate egală între ființele umane” ^[27]. „Sentimentul de uniune intimă cu celelalte ființe ale naturii nu poate fi real dacă în același timp în inimă nu există tandrețe, compasiune și preocupare pentru ființele umane” ^[28].

Respectul pentru natură

„Intervenția umană nu este *creatoare*; ea se întâlnește deja cu o natură materială care, ca și ea însăși, își are originea în Dumnezeu Creatorul și al cărei *păstrător nobil și înțelept* a fost constituit omul” ^[29].

Natura nu este opera omului, ci a lui Dumnezeu; valoarea ei nu este cea pe care omul vrea să i-o dea, devenind

măsura ei; ea este în slujba lui, dar nu în slujba capriciilor sale, ci în slujba desăvârșirii sale ca persoană; ea are o fizionomie și un destin proprii, date în prealabil de Dumnezeu ^[30] .

Acest lucru implică faptul că acțiunea omului în lume „nu trebuie să se folosească de natură împotriva binelui său, a binelui aproapelui său și a binelui generațiilor viitoare. Prin urmare, există o dimensiune morală a conceptului și a practicii de dezvoltare care trebuie respectată în fiecare caz” ^[31] .

Așadar, legea care ar trebui să guverneze relația omului cu lumea nu este *legea utilității*, legea rațiunii, care este stabilită exclusiv în scopuri economice, considerând natura doar ca un material disponibil.

Necesitatea convertirii și a grijii față de natură

Educația pentru *responsabilitatea ecologică*, adică responsabilitatea față de sine, față de ceilalți și față de mediul înconjurător, trebuie deci să aibă ca prim obiectiv convertirea, *schimbarea interioară a persoanei* ^[32].

Papa Francisc regretă faptul că „unii creștini angajați și evlavioși, sub pretextul realismului și pragmatismului, își bat joc adesea de preocupările legate de mediu. Alții sunt pasivi, nu doresc să-și schimbe obiceiurile și devin incoerenți. Ei au nevoie de o convertire ecologică, ceea ce presupune să lase să apară toate consecințele întâlnirii lor cu Isus Cristos în relațiile lor cu lumea din jur. Trăirea vocației de a fi ocrotitori ai operei lui Dumnezeu este o parte esențială a unei existențe virtuoză, nu un aspect opțional sau secundar al experienței creștine” ^[33].

Aceasta presupune un nou mod de a acționa în relația cu ceilalți și cu

natura, depășind atitudinile și stilurile de viață conduse de egoism, care sunt cauza epuizării resurselor naturale ^[34]. Protecția mediului va fi considerată efectiv ca o obligație morală care revine fiecărui individ și întregii umanități. Ea nu va fi văzută doar ca o chestiune de interes personal pentru natură, ci și ca o responsabilitate a fiecărui individ pentru binele comun și pentru planurile lui Dumnezeu ^[35].

Obligația de a contribui la purificarea mediului îi privește pe toți oamenii. „Cu atât mai mult, cei care cred în Dumnezeu Creatorul și, prin urmare, sunt convinși că în lume există o ordine bine definită și cu un scop precis, ar trebui să se simtă chemați să se intereseze de această problemă. Creștinii, în special, descoperă că rolul lor în creație, precum și îndatoririle lor față de natură și față de Creator, fac parte din credința lor” ^[36].

În domeniul concret al relațiilor omului cu lumea, creștinii au, de asemenea, un rol de jucat în răspândirea valorilor morale și în contribuția la educarea conștiinței ecologice ^[37] ____.

Tocmai datorită caracterului său global, ecologia este unul dintre domeniile în care dialogul creștinilor cu credincioșii altor religii este deosebit de important pentru a stabili o colaborare ^[38] ____.

Bibliografie de bază

- Conciliul Vatican II, Lumen Gentium, 21-XI-1964, nn. 36, 41 și 48; Gaudium et spes, 7-XII-1965, nn. 34, 36, 37, 57 și 69.
- Catehismul Bisericii Catolice, nn. 279-314; 337-349; 2415-2418.
- Consiliul Pontifical pentru Justiție și Pace, Compendiu de doctrină socială a Bisericii, Vatican, 2005, nn. 451-487.

Bibliografie recomandată

- Francisc, Laudato si', 24 mai 2015.
 - Benedict al XVI-lea, Caritas in veritate, 29-VI-2009.
 - Sfântul Ioan Paul al II-lea, Centesimus annus, 30-XII-1991, nn. 37, 38, 40 și 52; Sollicitudo rei sociales, 30-XII-1987, nn. 26, 29, 30, 30, 34 și 48; Redemptor hominis, 4-III.-1979, nn. 8, 15 și 16; Mesaj pentru Ziua mondială a păcii din 1990, 8-XII-1989.
 - St. Josemaría Escrivá, Lucrarea lui Dumnezeu, în Prietenii lui Dumnezeu, nn. 55-72, Presa Bună, Iași, 2015.
 - Tomás Trigo, Cuidar la Creación. Estudios sobre la encíclica «Laudato si'», Eunsa, Pamplona 2016.
-

[1] Cf. Catehismul Bisericii Catolice, nr. 307.

[2] Cf. Sfântul Ioan Paul al II-lea, Audiența generală din 17 ianuarie 2001, nr. 1.

[3] Cf. *Gaudium et Spes*, n. 34.
„Creația... este chemată să se unească cu omul pentru a-l glorifica pe Dumnezeu (cf. Ps 148 și 96)” (Sfântul Ioan Paul al II-lea, Mesaj 8-XII-1989, nr. 16). Slava pe care natura o aduce Creatorului este exprimată într-un mod admirabil în Cântarea celor trei tineri (Dn 3,52-90).

[4] Catehismul Bisericii Catolice, nr. 347.

[5] Cf. Sfântul Ioan Paul al II-lea, *Evangelium Vitae*, 25-III-1995, nr. 42.

[6] Vezi și Ios 22,19; Os 9,3; Ps 85,2; Ier 16,18; Ezechiel 36,5.

[7] Cf. Sfântul Paul al VI-lea, Mesajul 1-VI-1972.

[8] *Gaudium et Spes*, nr. 69. Cf. Catehismul Bisericii Catolice, nn. 2402-2404: „Mediul înconjurător este un bun colectiv, patrimoniu al întregii umanități și responsabilitate a tuturor. Cine își însușește ceva nu are decât să administreze acel ceva pentru binele tuturor. Dacă nu facem acest lucru, purtăm pe conștiința noastră povara de a nega existența celorlalți” (Francisc, *Laudato si'*, 24 mai 2015, nr. 95).

[9] Sfântul Ioan Paul al II-lea, *Laborem exercens*, 14-IX-1981, nr. 4.

[10] Cf. Sfântul Ioan Paul al II-lea, *Sollicitudo rei socialis*, 30-XII-1987, nr. 29.

[11] *Sollicitudo rei socialis*, nr. 30.

[12] Cf. *Evangelium vitae*, nr. 42.

[13] Cf. Sfântul Ioan Paul al II-lea,
Mesaj 8-XII-1989, nr. 3.

[14] Sfântul Ioan Paul al II-lea,
Redemptor hominis, 4-III-1979, nr. 15.

[15] Sfântul Paul al VI-lea, Mesaj 1-
VI-1972.

[16] Cf. *Sollicitudo rei socialis*, nr. 34;
Catehismul Bisericii Catolice, nr.
2415.

[17] Sfântul Ioan Paul al II-lea,
Christifideles laici, 30 octombrie 1988,
nr. 43.

[18] Cf. Sfântul Ioan Paul al II-lea,
Audiența generală din 17 ianuarie
2001, nn. 1-2.

[19] Cf. *Sollicitudo rei socialis*, nr. 30;
LS, nr. 68.

[20] Sfântul Josemaría Escrivá,
Prietenii lui Dumnezeu, Rialp, Madrid
2002, n. 57; cf. *Gaudium et Spes*, nr.
34.

[21] *Gaudium et Spes*, nr. 57.

[22] Cf. *Gaudium et Spes*, nn. 34 și 57.

[23] În continuitate cu învățăturile lui Paul al VI-lea, Ioan Paul al II-lea și Benedict al XVI-lea, enciclica lui Francisc, *Laudato si'*, deja amintită, se remarcă prin marea sa reperкусиune – nu doar în sfera catolică – care a trezit în întreaga lume inițiative interesante în favoarea îngrijirii persoanei umane și a mediului.

[24] „Interdependența creaturilor este voită de Dumnezeu.... Ele nu există decât în dependență unele de altele, pentru a se completa și a se servi reciproc” (Catehismul Bisericii Catolice, nr. 340).

[25] Sfântul Ioan Paul al II-lea, Alocuțiunea din 18 mai 1990, nr. 3. Cf. și Sfântul Ioan Paul al II-lea, Declarația de la Veneția, 10 iunie 2002, care afirmă că „respectul

pentru creație derivă din respectul pentru viața și demnitatea umană”.

[26] Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, 29-VI-2009, nr. 51.

[27] *Laudato si'*, nr. 90.

[28] *Laudato si'*, nr. 91.

[29] Congregația pentru Doctrina Credinței, Instrucțiunea *Libertatis conscientia*, 22-III-1986, nr. 34.

[30] Cf. *Sollicitudo rei socialis*, n. 34; Sfântul Ioan Paul al II-lea, Mesaj 8-XII-1989; Sfântul Ioan Paul al II-lea, *Centesimus annus*, 1-V-1991, nr. 37.

[31] Sfântul Ioan Paul al II-lea, Alocuțiune 18 mai 1990, nr. 4. Rădăcina reacției morale față de impactul acțiunilor noastre asupra celorlalți și asupra mediului este, spune Francisc, "atitudinea fundamentală de transcendență de sine, de rupere de conștiința izolată

și de autoreferențialitate" (*Laudato si'*, nr. 208).

[32] Sfântul Ioan Paul al II-lea, Mesaj, 8 decembrie 1989, nr. 13.

[33] *Laudato si'*, nr. 217.

[34] Cf. Sfântul Ioan Paul al II-lea, *Ecclesia in America*, 22.1.1999, nr. 25.

[35] Cf. Sfântul Ioan Paul al II-lea, Alocuțiunea din 18 mai 1990, nr. 4. Există numeroase apeluri ale Magisteriului la responsabilitatea morală a omului în ceea ce privește ecologia: cf. printre altele, *Centesimus annus*, nr. 40; *Evangelium vitae*, nr. 42; Sfântul Ioan Paul al II-lea, *Ecclesia in America*, nr. 25; Alocuțiunea din 18 august 1985, nr. 2; Mesajul din 8 decembrie 1989, nr. 15.

[36] Sfântul Ioan Paul al II-lea, Mesaj 8-XII-1989, nr. 15: citat în *Laudato si'*, nr. 64.

^[37] Declarația de la Veneția.

^[38] Cf. Sfântul Ioan Paul al II-lea, *Fides et ratio*, 14-9-1998, nr. 104; Sfântul Ioan Paul al II-lea, Mesaj 8-XII-1989, nr. 15; *Laudato si'*, nr. 7.

.....

pdf | document generat automat din
<https://dev.opusdei.org/ro-ro/article/tema-a-8-a-stapanirea-omului-asupra-creatiei-munca-ecologia/> (08.08.2025)